

شناسایی و رتبه‌بندی موانع مؤثر بر مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی با رویکرد *MCDM* (مطالعه موردی: جامعه دانشجویان دختر دانشگاه یزد)

دکتر سیدحسین‌اله میرغفوری^۱، حسین صیادی تورانلو^۲

۱. استادیار دانشگاه یزد

۲. دانشجوی دکترای دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ دریافت مقاله: ۸۷/۱/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۷/۱۱/۲۷

چکیده

با توجه به تغییرات سریعی که در نقش زنان در اجتماع پدید آمده است، نمی‌توان حضور فعالانه آنان را در فعالیت‌های ورزشی نادیده انگاشت. برنامه‌ریزی در راستای ارتقای سطح حضور زنان ایران در عرصه فعالیت‌های ورزشی نیازمند شناسایی و رفع موانع موجود در این مسیر است. با این هدف، مقاله حاضر با مطالعه ادبیات تحقیق در این زمینه و همچنین بررسی نظرات صاحب نظران با استفاده از تکنیک دلفی، موانع مؤثر بر حضور کمتر زنان در حیطه ورزش را شناسایی کرده و با استفاده از روش‌های آماری و تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه میزان تأثیر آنها را تعیین نموده است. این مطالعه، به صورت موردی در جامعه دانشجویان دختر دانشگاه یزد انجام شده و نتایج بیانگر این است موانع اقتصادی-امکاناتی و اجتماعی از مهم‌ترین موانع هستند، به طوری که با سرمایه‌گذاری در توسعه اماکن ورزشی زنان و ایجاد سالن‌های ورزشی مختص آنها، می‌توان شاهد حضور پررنگ‌تر زنان در عرصه فعالیت‌های ورزشی بود.

کلیدواژه‌های فارسی: ورزش زنان، موانع، تصمیم‌گیری چند شاخصه.

مقدمه

امروزه، تفریح و چگونگی گذراندن اوقات فراغت وسیله‌ای مؤثر برای پرورش قوای فکری، جسمی و اخلاقی افراد است و عاملی نیز برای جلوگیری از کجروی‌های اجتماعی به شمار می‌آید. به عقیده افروز «اوقات فراغت حساس‌ترین، ارزشمندترین و پربارترین اوقات زندگی آدمی است. این اوقات مانند شمشیر دو دمی است که یک لبه آن می‌تواند زمینه ساز خلاقیت و هنرآرایی و لبه دیگر آن عاملی در جهت گرایش به بزهکاری و آسیب اجتماعی باشد» (۱). نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که پیشرفت و صنعتی شدن جوامع سبب افزایش اوقات فراغت شده است، به گونه‌ای که میانگین ساعت فراغت مردان در بین سال‌های ۱۹۶۵ تا ۲۰۰۳ به ۶/۴ ساعت در هفته و برای زنان به ۳/۸ ساعت افزایش یافته است (۲).

از سوی دیگر، بهره‌گیری از فناوری پیشرفته باعث کاهش فعالیت‌های جسمانی در محیط کار، خانه و حتی در طی اوقات فراغت گردیده و موجب شده است تا در بیشتر کشورهای پیشرفته، شیوه زندگی بدون تحرک، به صورت یک قانون درآید (۳). این در حالی است که اطلاعات زندگی شیوه که می‌دهد نشان خطرآفرین مورد عوامل در جهانی بهداشت سازمان از مقدماتی میلیون دو از به‌طوری که بیش است، ناتوانی و مرگ عمده دلیل ده از یکی ورزش و بدون تحرک و مرگ میزان کاهش کردن باعث ورزش. است تحرکی بی از ناشی سال در مرگ و میر مورد از است، انجام داده نشان مطالعات نتیجه که گردد، همان‌گونه زندگی می کیفیت بهبود و میر میزان مرگ و میر ناشی از بیماری قلبی و عروقی (۵/۶ درصد)، سرطان ورزش موجب کاهش کولون (۴/۶ درصد) و دیابت (۴ درصد) می‌شود (۴).

در گزارش یک تحقیق انجام شده در آمریکا چنین بیان شده است که ۶۱ درصد از افراد بالغ، دهند. همچنین در این گزارش به کمتر بودن می انجام را ورزشی محدودی فعالیت‌های استقامتی نسبت به مردان اشاره شده و متوسط، شدید سبک، از فعالیت‌های ورزشی زنان، اعم در زنان ۴۰/۹ درصد، و در مردان، ۳۵/۴ درصد بیان تحرک عدم میزان که به‌گونه‌ای است، گردیده است (۵). در این راستا، نتایج مطالعات ویلبر^۱ و همکاران (۱۹۹۸) نیز نشان داده که فعالیت‌های ورزشی در زنان به طور قابل ملاحظه‌ای ضعیف است و این فعالیت‌ها با افزایش سن کاهش می‌یابد. همچنین بررسی‌ها نشان داده است که فقط ۲۰/۶ درصد از زنان در سنین ۶۵-۴۵ سال به طور منظم دارای فعالیت ورزشی هستند (۶).

1. Wilbur

کشور ایران با بافت جمعیتی خود، یکی از جوان‌ترین کشورهای دنیاست. گروه زیادی از جوانان، اعم از دختران و پسران در دانشگاه‌ها به تحصیل می‌پردازند و سرمایه کشور محسوب می‌شوند. ورزش و فعالیت‌های جسمانی می‌تواند بخش زیادی از اوقات فراغت و بی‌کاری جوانان را پر کند. اما به علل متفاوتی، بخش عظیمی از نوجوانان و جوانان کشور از ورزش دوری می‌کنند و رغبتی برای ورزش کردن از خود نشان نمی‌دهند. در کشور ما، دختران به دلیل رعایت حجاب، حفظ شئون اسلامی و نیز به دلیل محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی نمی‌توانند در شرایط یکسان با پسران به‌خوبی در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند (۷).

لذا با توجه به مباحث فوق می‌توان چنین جمع‌بندی کرد که علی‌رغم افزایش ساعات فراغت زنان به علت استفاده از فناوری‌های پیشرفته در محیط کار و حتی در منزل، سطح ورزش زنان در ایران بسیار پایین است. این در حالی است که ورزش در زنان به علت وضعیت خاص جسمانی آنان از اهمیت بیشتری برخوردار است و چنانچه جامعه نتواند فرصت‌هایی برای حضور دختران در فعالیت‌های ورزشی فراهم سازد، در نهایت آنان انگیزه‌های لازم در این زمینه را از دست می‌دهند و در نتیجه از نظر جسمانی ضعیف خواهند شد و به‌طور مسلم نمی‌توانند مادران قوی و سالمی برای نسل آینده باشند. بنابراین ضرورت دارد تا مسئولان امر، شرایط و زمینه‌های لازم را برای حضور بیشتر و فعالانه زنان در عرصه ورزش فراهم نمایند، برای تحقق این امر مهم لازم است که با بررسی‌های اولیه، مسائل و مشکلات موجود در این راه را شناسایی کنند و با رفع این موانع گام‌های مؤثری در ارتقای سطح ورزش زنان بردارند. این پژوهش در صدد است تا موانع مؤثر بر حضور زنان ایران در عرصه‌های ورزشی را شناسایی کند و با تعیین درجه تأثیر این موانع، راهکارهایی برای رفع آنها ارائه دهد. با توجه به گستردگی جامعه زنان، این تحقیق به صورت موردی در جامعه دانشجویان دختر دانشگاه یزد انجام گرفته است.

چارچوب نظری

همان‌طور که در بیست سال گذشته موقعیت زنان در نقش‌های اجتماعی به سرعت تغییر یافته، تحقیقات زیادی هم در زمینه فعالیت‌های ورزشی آنان در اوقات فراغت و عوامل بازدارنده این فعالیت‌ها صورت گرفته است (۸). نتایج این تحقیقات نشان می‌دهد که زنان به‌طور فزاینده‌ای به فعالیت‌های ورزشی برای حفظ سلامتی، دارا بودن اندامی متناسب و مشارکت‌های اجرایی رو آورده‌اند (۹). اما علی‌رغم این سیر فزاینده هنوز حضور زنان در ورزش کم‌رنگ می‌باشد. البته لازم است که ذکر شود این خود، معلول علل مختلفی است که از هر کشور به

کشور دیگر متفاوت است. در زمینه شناسایی عوامل بازدارنده مشارکت زنان در ورزش، تحقیقات متعددی در داخل و خارج انجام گرفته است که برخی از آنها به شرح زیر هستند: از سال ۱۹۷۰ به بعد، در زمینه بررسی و شناخت عوامل بازدارنده فعالیت‌های ورزشی و تفریحی، تحقیقاتی در خارج از ایران انجام شد و پژوهشگران، طرح‌های تحقیقاتی زیادی ارائه دادند و به اجرا درآوردند که در تمای آنها، موانع شخصی و اجتماعی موجود برای مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی و تفریحی بررسی قرار گرفت (۱۲-۱۰).

رومزا و هوفمان^۱ (۱۹۸۰)، احسانی (۲۰۰۲)، هندرسون و همکاران (۱۹۹۸) در پژوهش‌های خود نشان دادند که کمبودهای مربوط به وقت، علاقه، امکانات و سرمایه، موانعی برای حضور زنان در فعالیت‌های تفریحی و بدنی هستند (۱۴-۱۲).

سرلی و جکسو^۲ (۱۹۸۵) احسانی و همکاران (۱۹۹۶)، مهدی پور (۱۳۷۲) و عتیقه چی (۱۳۷۴) در بررسی عوامل بازدارنده مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، نشان دادند که زنان جهت مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، با موانع بیشتری نسبت به مردان مواجه اند. آنها علل حضور نیافتن زنان در فعالیت‌های ورزشی را چنین ذکر کردند: نداشتن یارکافی برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، تعهدات خانوادگی، کمی اطلاعات، خجالتی بودن، کمبود وسایل نقلیه و ناتوانی جسمی (۱۵-۱۸). همچنین احسانی و همکاران (۱۹۹۶)، هندرسون و همکاران (۱۹۹۸)، در تحقیقاتشان نشان دادند که یکی از علل بازدارنده فعالیت‌های ورزشی، نبودن اطلاع رسانی کافی به افراد است، زیرا آنان از سرویس‌های ارائه شده و از وجود خدمات برای فعالیت‌های ورزشی آگاهی ندارند (۱۶، ۱۲).

رومزا و هوفمان (۱۹۸۰)، دیم^۳ (۱۹۸۲) و احسانی (۲۰۰۲) در تحقیقات خود نشان دادند که عوامل مهارت و سلامتی برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی نقش بسزایی دارد، به طوری که ناتوانی آنها در مهارت و سلامتی، مانع شرکت در این فعالیت‌ها خواهد شد (۱۰، ۱۳، ۱۴).

سایر تحقیقات در ایران نشان داده اند که کمبود علاقه، کمبود وقت، نداشتن انگیزه لازم، نبودن برنامه‌ریزی صحیح در دانشگاه، نداشتن دسترسی به سالن‌های ورزشی، کمبود و گرانی وسایل ورزشی، محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی و مخالفت والدین، از عوامل مشارکت نداشتن فعال دانش آموزان و دانشجویان دختر در فعالیت‌های ورزشی هستند (۱۴، ۲۰-۱۷). در تحقیقی که در مورد فعالیت‌های جسمانی زنان شاغل در دانشگاه در سه حیطه شغلی، خانه‌داری و اوقات

1. Romsa and Hofman

2. Searle and Jackson

3. Demm

فراغت انجام گردید، نتایج نشان داد که زنان از ۹/۱ ساعت فعالیت‌های جسمانی اوقات فراغت، فقط ۲/۵ ساعت در هفته فعالیت‌های ورزشی داشتند. همچنین نتایج مطالعات آنان نشان داد که وضعیت فعالیت‌های ورزشی در زنان شاغل فقط با سطح تحصیلات و نوع شغل، ارتباط معنی‌دار آماری داشت؛ به‌گونه‌ای که درصد فعال بودن زنانی که تحصیلات دانشگاهی داشتند و همچنین زنان شاغل هیأت علمی بیشتر بود (۲۱).

در تحقیق دیگری که در جهت بررسی عوامل بازدارنده مشارکت فعالیت‌های ورزشی دختران دانشجو صورت گرفته است، نتایج نشان داد که دانشجویانی که در فعالیت‌های ورزشی شرکت نمی‌کنند، تأثیر عوامل بازدارنده مانند وسیله نقلیه، روابط اجتماعی، ناآگاهی، مهارت و سلامتی را بیش از سایر عوامل دانسته‌اند (۲۲).

برخی از تحقیقات نیز با تأکید بر عوامل مؤثر بر ایجاد انگیزه در زنان جهت مشارکت در فعالیت‌های ورزشی انجام گرفته است که بعضی از این عوامل عبارت‌اند از:

- حمایت والدین، اعضای خانواده، همسر، همسالان و دوستان (۲۳-۲۷)؛
- تحصیلات و موقعیت‌های شغلی بانوان (۲۸)؛
- معلمان و استادان، مراکز آموزشی و رادیو و تلویزیون (۲۹-۳۱)؛
- حمایت اجتماعی زنان، به ویژه حمایت خانواده (۳۲-۳۴).

روش تحقیق

اصولاً هدف تمامی علوم، شناخت و درک دنیای پیرامون ماست. به منظور آگاهی از مسایل و مشکلات اجتماعی، روش‌های علمی، تغییرات قابل ملاحظه‌ای پیدا کرده‌اند. این روندها و حرکت‌ها سبب شده است که برای بررسی رشته‌های مختلف دانش بشری، از روش علمی استفاده شود. از جمله ویژگی‌های یک مطالعه علمی که هدفش حقیقت‌یابی است، استفاده از یک روش تحقیق مناسب است. انتخاب روش تحقیق مناسب به هدف‌ها، ماهیت و موضوع مورد تحقیق و امکانات اجرایی بستگی دارد به‌طوری‌که هدف از تحقیق، دسترسی دقیق و آسان به پاسخ پرسش‌های تحقیق است.

نوع تحقیق حاضر بر اساس هدف، کاربردی می‌باشد و بر اساس چگونگی به‌دست آوردن داده‌های مورد نیاز، از نوع توصیفی و از شاخه علی-مقایسه‌ای محسوب می‌شود.

فرضیه‌های تحقیق

بر اساس درخت سلسله موانع مؤثر بر ورزش دختران دانشجو، فرضیه‌های تحقیق چنین است:

موانع اجتماعی، بر عدم گرایش دختران دانشجو به ورزش مؤثر است؛
موانع فرهنگی، بر عدم گرایش دختران دانشجو به ورزش مؤثر است؛
موانع خانوادگی، بر عدم گرایش دختران دانشجو به ورزش مؤثر است؛
موانع شخصی، بر عدم گرایش دختران دانشجو به ورزش مؤثر است؛
موانع امکاناتی و اقتصادی، بر عدم گرایش دختران دانشجو به ورزش مؤثر است.
تفاوت میان میزان تأثیر پنج دسته از موانع مؤثر ورزش دختران دانشجو، معنی دار نیست.

روش گردآوری داده‌ها

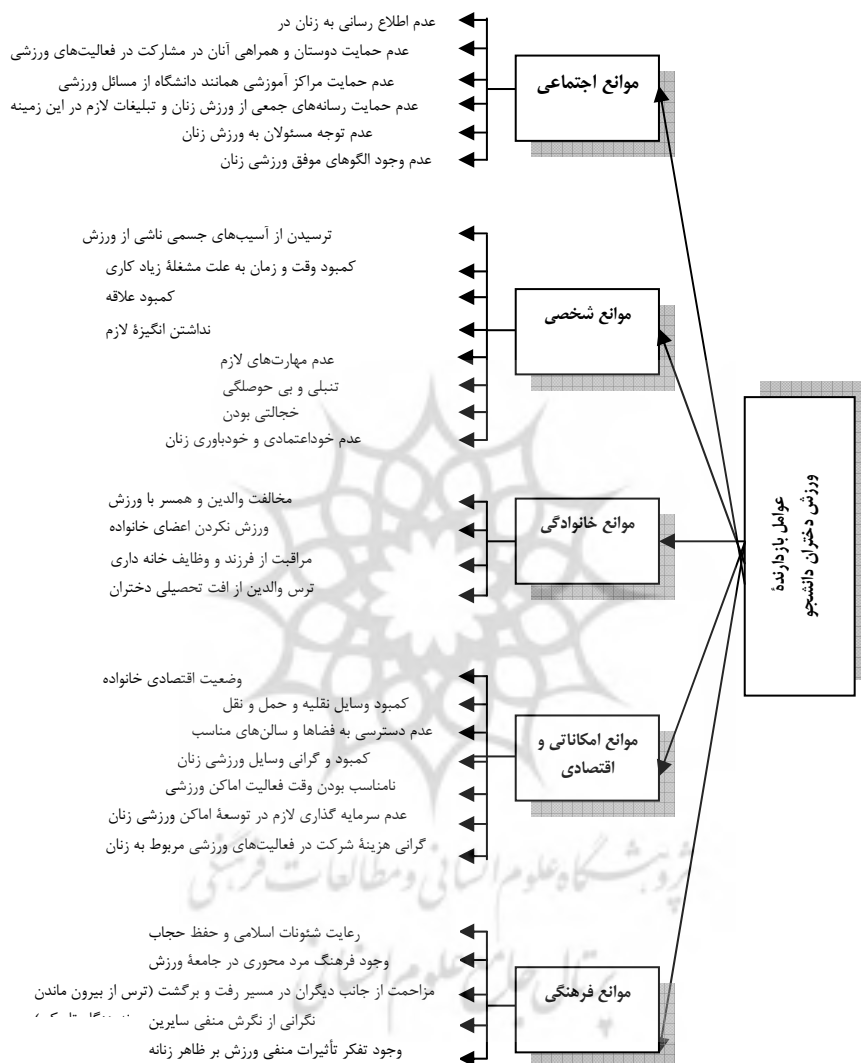
ابزار گردآوری داده‌ها و روایی^۱ و پایایی^۲ آن

گردآوری داده‌های پژوهش، با بررسی‌های کتابخانه‌ای و روش میدانی انجام شده است، برای دستیابی به موانع مؤثر بر ورزش دختران دانشجو، نخست با روش کتابخانه‌ای، پژوهش‌هایی همانند بررسی و کاوش صورت گرفت. پس از جمع‌آوری نظرات اولیه کارشناسان و صاحب‌نظران، پرسشنامه درخت پایانی سلسله مراتب عوامل بازدارنده ورزش دختران دانشجو، چنان که در نمودار شماره ۱ آمده است به دست آمد. داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق پرسشنامه گردآوری شد. پرسشنامه مذکور مبتنی بر ۶ قسمت و شامل ۳۳ پرسش درباره میزان تأثیر موانع مؤثر بر ورزش دختران دانشجو بوده است. با توجه به اینکه پرسشنامه تحقیق بر پایه موانع شناسایی شده در پیشینه پژوهش و دیدگاه صاحب‌نظران و کارشناسان فراهم شده و با استفاده از نظرات خبرگان، نهایی گردیده است، بنابراین پرسشنامه مذکور از جهت محتوا، از روایی قابل قبولی برخوردار است. برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ برآورد شده که نشان‌دهنده پایایی پرسشنامه است.

جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش، شامل دانشجویان دختر دانشگاه یزد می‌شود. با دستور برآورد حجم، شمار آماری تعداد ۲۰۰ نفر به دست آمد و بدین ترتیب تعداد ۲۰۰ پرسشنامه بین دانشجویان دختر توزیع شد که از این تعداد، ۱۲۴ پرسشنامه جمع‌آوری گردید (نرخ بازگشتی ۰/۶۲).

-
1. Validity
 2. Reliability

نمودار ۱. درخت سلسله مراتب عوامل بازدارنده ورزش دختران دانشجو

تجزیه و تحلیل اطلاعات

تحلیل آماری داده‌ها

در این بخش، داده‌های گردآوری شده از دیدگاه آمار توصیفی و سپس با آزمون‌های آماری مورد بررسی قرار گرفت. بررسی‌های آماری با روش‌های آزمون فرض آماری و تحلیل واریانس انجام شد.

برای بررسی فرضیه‌های ۱-۱ تا ۵-۱ از آزمون فرض آماری استفاده شد که یافته‌های آن در جدول شماره ۱ آمده است و همچنان که ملاحظه می‌شود، نشان‌دهنده درستی همه فرضیه‌ها است. این بدان معناست که هر کدام از پنج دسته موانع اجتماعی، فرهنگی، خانوادگی، شخصی و امکاناتی - اقتصادی در عدم گرایش دختران دانشجوی به ورزش مؤثر می‌باشد.

اینک جای این پرسش باقی می‌ماند که آیا میزان تأثیر این پنج دسته از موانع یکسان است؟ برای پاسخگویی به این پرسش، فرضیه ۱ باید آزموده شود. برای آزمون این فرضیه، روش به کار رفته است، یافته‌های این آزمون در جدول شماره ۲ (ANOVA) آماری تحلیل واریانس آمده است. همچنان که دیده می‌شود تفاوت میان میزان تأثیر پنج دسته از موانع معنی‌دار رتبه‌بندی MCDM است، بنابراین این موانع را بر پایه میزان تأثیرگذاری آنها با روش‌های می‌کنیم.

جدول ۱. یافته‌های برآمده از بررسی فرضیه‌های ۱-۱ تا ۵-۱

فرضیه	آماره آزمون	سطح معنی داری	تصمیم‌گیری
۱-۱	۴/۶۲۷	۰/۰۰۰	درستی فرضیه
۱-۲	۲/۲۴۳	۰/۰۲۷	درستی فرضیه
۱-۳	۲/۴۷۲	۰/۰۱۵	درستی فرضیه
۱-۴	۸/۶۹۴	۰/۰۰۰	درستی فرضیه
۱-۵	۹/۶۰۲	۰/۰۰۰	درستی فرضیه

جدول ۲. یافته‌های بررسی فرضیه ۲

گروه عامل‌ها	(F) آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
اجتماعی	۲۵،۵۱۶	۴	۰/۰۰
فرهنگی			
خانوادگی			
شخصی			
امکاناتی - اقتصادی			

MCDM رتبه‌بندی موانع مؤثر بر ورزش دختران دانشجو، با روش‌های

از آنجا که بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که تأثیر هر یک از موانع مؤثر بر ورزش دختران دانشجو با یکدیگر یکسان نیست، بنابراین باید میزان تأثیرگذاری این موانع را سنجید و بدین سان، آنها را رتبه‌بندی کرد.

به کار گرفته MCDM در این پژوهش، برای رتبه‌بندی موانع ورزش دختران دانشجو، روش‌های گزینه TOPSIS شده است. برای رتبه‌بندی موانع ورزش زنان، با نگرش به شرایط مسئله روش عامل یا m شد؛ این روش در سال 1981 توسط هوانگ¹ و یون² ارائه گردید. در این روش، گزینه به وسیله یک فرد یا گروهی از افراد تصمیم گیرنده مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. این تکنیک بر این مفهوم بنا شده است که هر عامل انتخابی باید کمترین فاصله را با عامل ایده‌آل مثبت (مهم‌ترین) و بیشترین فاصله را با عامل ایده‌آل منفی (کم اهمیت‌ترین عامل) داشته باشد به عبارت دیگر در این روش، میزان فاصله یک عامل با عامل ایده‌آل مثبت و منفی سنجیده شده و این خود معیار درجه‌بندی و اولویت بندی عوامل است (35). ولی، از آنجا که باید وزن (در AHP بُعدهای سطح بالاتر را داشته باشیم، نخست روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی) رتبه‌بندی و تعیین درجه اهمیت هر کدام از ابعاد پنج گانه اصلی به کار رفت و سپس با به رتبه‌بندی شد. TOPSIS کارگیری وزن‌های به دست آمده از این روش، همه موانع با شیوه یافته‌های به دست آمده از رتبه‌بندی پنج دسته موانع با روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (در جدول شماره 3 آمده است. AHP)

جدول 3. درجه اهمیت و رتبه‌بندی موانع مؤثر بر مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی

رتبه از لحاظ میزان تأثیرگذاری	درجه اهمیت حاصل از AHP	موانع
1	0/285	امکاناتی - اقتصادی
2	0/227	اجتماعی
3	0/189	شخصی
4	0/165	فرهنگی
5	0/134	خانوادگی

1. Hwang
2. Yoon

در Topsis رتبه‌بندی همه مؤلفه‌های پنج گروه از موانع ورزش دختران دانشجوی با روش جداول شماره‌های ۴ تا ۸ آمده است.

جدول ۴. رتبه‌بندی موانع امکاناتی- اقتصادی ورزش دختران دانشجوی

رتبه	Ci	فاصله با ایده‌آل منفی	فاصله با ایده‌آل مثبت	عوامل
۱	۰/۶۵۱	۰/۰۱۷	۰/۰۰۹	عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان
۲	۰/۵۵۷	۰/۰۱۴	۰/۰۱۱	عدم سرمایه گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان
۳	۰/۵۰۸	۰/۰۱۳	۰/۰۱۳	کمبود و گرانی وسایل ورزشی زنان
۴	۰/۵۰۲	۰/۰۱۳	۰/۰۱۳	نامناسب بودن وقت فعالیت اماکن ورزشی
۵	۰/۴۴۶	۰/۰۱۸	۰/۰۲۲	وضعیت اقتصادی خانواده
۶	۰/۴۲۶	۰/۰۱۱	۰/۰۱۵	کمبود وسایل نقلیه و حمل و نقل
۷	۰/۴۱۱	۰/۰۱۱	۰/۰۱۶	گرانی هزینه شرکت در فعالیتهای ورزشی مربوط به زنان

جدول ۵. رتبه‌بندی موانع اجتماعی ورزش دختران دانشجوی

رتبه	Ci	فاصله با ایده‌آل منفی	فاصله با ایده‌آل مثبت	عوامل
۱	۰/۵۶۹	۰/۰۱۸	۰/۰۱۴	عدم حمایت دوستان و همراهی آنان در مشارکت در فعالیتهای ورزشی
۲	۰/۵۳۷	۰/۰۱۷	۰/۰۱۵	عدم حمایت مراکز آموزشی همانند دانشگاه از مسائل ورزشی
۳	۰/۵۳۳	۰/۰۱۷	۰/۰۱۵	عدم توجه مسئولان به ورزش زنان
۴	۰/۵۱۶	۰/۰۱۷	۰/۰۱۶	عدم وجود الگوهای موفق ورزش زنان در جامعه
۵	۰/۵۰۸	۰/۰۱۶	۰/۰۱۶	عدم حمایت رسانه‌های جمعی از ورزش زنان و تبلیغات لازم در این زمینه
۶	۰/۴۶۸	۰/۰۱۵	۰/۰۱۷	عدم اطلاع رسانی به زنان در مورد ورزش

جدول ۶. رتبه‌بندی موانع شخصی ورزش دختران دانشجو

رتبه	Ci	فاصله با ایده‌آل منفی	فاصله با ایده‌آل مثبت	عوامل
۱	۰/۵۷۱	۰/۰۱۹	۰/۰۱۴	نداشتن انگیزه لازم
۲	۰/۵۵۸	۰/۰۱۹	۰/۰۱۵	تنبلی و بی‌حوصلگی
۳	۰/۵۴۴	۰/۰۱۹	۰/۰۱۶	کمبود وقت و زمان به علت مشغله زیاد کاری
۴	۰/۵۲۱	۰/۰۱۸	۰/۰۱۷	عدم خوداعتمادی و خودباوری زنان
۵	۰/۵۱۹	۰/۰۱۹	۰/۰۱۸	خجالتی بودن
۶	۰/۴۹۷	۰/۰۱۷	۰/۰۱۷	عدم مهارت‌های لازم
۷	۰/۴۶۴	۰/۰۱۶	۰/۰۱۸	کمبود علاقه
۸	۰/۴۱۹	۰/۰۱۴	۰/۰۲	ترسیدن از آسیب‌های جسمی ناشی از ورزش

جدول ۷. رتبه‌بندی موانع فرهنگی ورزش دختران دانشجو

رتبه	Ci	فاصله با ایده‌آل منفی	فاصله با ایده‌آل مثبت	عوامل
۱	۰/۶۱۳	۰/۰۲۵	۰/۰۱۶	وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش
۲	۰/۵۹	۰/۰۲۴	۰/۰۱۷	مزاخمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت (ترس از بیرون ماندن از خانه هنگام تاریکی)
۳	۰/۴۹۶	۰/۰۲	۰/۰۲	رعایت شئونات اسلامی و حفظ حجاب
۴	۰/۴۶۱	۰/۰۱۹	۰/۰۲۳	وجود تفکر تأثیرات منفی ورزش بر ظاهر زنانه در جامعه
۵	۰/۳۹۴	۰/۰۱۵	۰/۰۲۴	نگرانی از نگرش منفی سایرین

جدول ۸. رتبه‌بندی موانع خانوادگی ورزش دختران دانشجو

رتبه	Ci	فاصله با ایده آل منفی	فاصله با ایده آل مثبت	عوامل
۱	۰/۶۱	۰/۰۲۴	۰/۰۱۵	ورزش نکردن اعضای خانواده
۲	۰/۴۴۸	۰/۰۱۸	۰/۰۲۳	مراقبت از فرزند و وظایف خانه داری
۳	۰/۴۴۶	۰/۰۱۸	۰/۰۲۲	وضعیت اقتصادی خانواده
۴	۰/۴۴	۰/۰۱۸	۰/۰۲۳	ترس والدین از آفت تحصیلی دختران
۵	۰/۳۱۹	۰/۰۱۲	۰/۰۲۶	مخالفت والدین و همسر با ورزش

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها حاکی از این است که موانع اجتماعی، فرهنگی، شخصی، خانوادگی و امکاناتی - اقتصادی بر عدم گرایش دختران دانشجو به فعالیت‌های ورزشی تأثیرگذار است. به عبارت دیگر، این موانع باعث گردیده است تا زنان نسبت به مردان حضور کمتری در عرصه فعالیت‌های ورزشی داشته باشند. نتایج حاصل از تحلیل واریانس در مورد یکسان بودن تأثیر این ۵ دسته از موانع بر ورزش زنان، بیانگر این است که تأثیر موارد یاد شده، بر عدم گرایش دختران دانشجو به فعالیت‌های ورزشی یکسان نیست. با توجه به اینکه در ارائه پیشنهادات و راهکارهای ارتقای سطح ورزش زنان، میزان تأثیر و اولویت این موانع مهم است، درجه تأثیرگذاری این ۵ دسته بر مبنای مقیاس ۱۰۰ درصد به AHP با استفاده از تکنیک شرح زیر به دست آمده است:

۰/۲۸۵	امکاناتی - اقتصادی
۰/۲۲۷	اجتماعی
۰/۱۸۹	شخصی
۰/۱۶۵	فرهنگی
۰/۱۳۴	خانوادگی

تعیین شد که موانع امکاناتی-اقتصادی دارای بیشترین MCM بنابراین، با استفاده از روش‌های تأثیر و موانع خانوادگی دارای کمترین تأثیر در عدم گرایش دختران دانشجو به فعالیت‌های ورزشی می‌باشند. همچنین مهم‌ترین مؤلفه‌های هر یک از پنج دسته موانع تأثیرگذار بر فعالیت‌های ورزشی دختران دانشجوی دانشگاه یزد به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: امکاناتی - اقتصادی، اجتماعی، شخصی، فرهنگی و خانوادگی.

- تحلیل‌های مربوط به اولویت‌بندی در مورد زیر مؤلفه‌های هر یک از این موانع هم انجام شد، که در هر دسته از این موانع، مهم‌ترین‌ها آنها به شرح زیر هستند:
- در موانع امکاناتی - اقتصادی، عدم دسترسی به فضاها و سالن‌های مناسب ورزشی زنان، عدم سرمایه‌گذاری لازم در توسعه اماکن ورزشی زنان و کمبود و گرانی وسایل ورزشی زنان از مهم‌ترین عواملی هستند که مانع از حضور زنان در عرصه‌های ورزشی می‌شوند.
 - در زمینه موانع اجتماعی، عدم حمایت دوستان و همراهی آنان در مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، عدم حمایت مراکز آموزشی همانند دانشگاه از مسائل ورزشی و عدم توجه مسئولان به ورزش زنان، از مؤلفه‌های محدودکننده است.
 - نداشتن انگیزه لازم، تنبلی و بی‌حوصلگی و کمبود وقت و زمان به علت مشغله زیاد کاری از مهم‌ترین زیرمؤلفه‌های مربوط به موانع شخصی است.
 - در بُعد موانع فرهنگی، وجود فرهنگ مرد محوری در جامعه ورزش، مزاحمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت (ترس از بیرون ماندن از خانه در هنگام تاریکی) و رعایت شئون اسلامی و حفظ حجاب، ۳ مؤلفه مهم تأثیرگذار بر فعالیت‌های ورزشی زنان می‌باشند.
 - ورزش نکردن اعضای خانواده، تعهدات خانوادگی و مراقبت از فرزند و وظایف خانه داری نیز از موانعی هستند که در بُعد موانع خانوادگی شناسایی شده‌اند.

پیشنهادات

پیشنهادات کاربردی

با توجه به اهمیت روز افزون فعالیت‌های ورزشی بانوان و به منظور حفظ و سلامتی آنان، فراهم کردن زمینه‌های لازم برای رفع موانع ورزشی بانوان و افزایش سطح مشارکت زنان در ورزش، از جمله مسائلی هستند که باید مورد توجه مسئولان ورزشی کشور قرار گیرد. در این راستا، با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. سرمایه‌گذاری ویژه از طرف مسئولان ورزش کشور و استان‌ها در توسعه اماکن و فضاهای ورزشی بانوان؛
۲. حمایت از باشگاه‌های خاص زنان و در اختیار قرار دادن وام‌ها و کمک‌های بلاعوض در جهت تجهیز و توسعه این باشگاه‌ها؛

۳. فرهنگ‌سازی از طرف صدا و سیما، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و همچنین مدارس، به منظور تغییر نگرش سنتی موجود در جامعه درباره ورزش زنان و تشویق هرچه بیشتر زنان در جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی؛
۴. بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی جامعه از تأثیرات عمیق ورزش بر روح و روان و جسم زنان، از طریق برنامه‌های آموزشی صدا و سیما؛
۵. تلاش بیشتر نیروی انتظامی جهت امن نمودن محیط‌های پیرامون اماکن ورزشی زنان؛
۶. برخورد جدی و قاطع مسئولان قضایی با کسانی که از روش‌های مختلف همانند انتشار تصاویر اماکن ورزشی بانوان و غیره ... سوءاستفاده می‌کنند؛
۷. ایجاد امکانات لازم، از جمله فراهم آوردن سالن‌های ورزشی در محیط‌های خوابگاهی دانشجویان دختر، به منظور توسعه فعالیت‌های ورزشی در دختران دانشجوی؛
۸. ایجاد زنجیره گسترده‌ای از مسابقات ویژه زنان در رشته‌های مختلف همانند وضعیتی که در ورزش مردان وجود دارد؛
۹. ایجاد کانون‌های مختص ورزش زنان در دانشگاه‌ها به منظور پیگیری و برنامه‌ریزی جهت توسعه هر چه بیشتر فعالیت‌های ورزشی زنان.

پیشنهادات پژوهشی

- ۱- جامعه مورد تحقیق در این پژوهش را دختران دانشجوی دانشگاه یزد تشکیل داده‌اند، لذا پیشنهاد می‌شود جهت افزودن برغنا‌ی تحقیق و تعمیم دادن نتایج آن، در پژوهش‌های دیگر سایر گروه‌های زنان جامعه، مورد مطالعه قرار گیرند.
- ۲- از آنجایی که متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش جنبه کیفی داشتند، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهشی دیگر جهت تحلیل نتایج از روش‌های فازی استفاده شود.

منابع:

۱. تندنویس، فریدن (۱۳۷۵). نحوه گذارندن اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های کشور با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی. پایان نامه دکترای مدیریت تربیت‌بدنی، دانشگاه تهران.
2. Howley, Kerry. (2006). Eternal vacation. Reason; 38(2):13, Retrieved from the world wide web(2006): <http://wwwW.daneshyar.org>.

3. Blair Gyarfas, I., Iwane, H., Mati, B., Mastudo, V., et al. (1996). Development of public SN. Booth M. policy and physical activity initiatives internationally. Sport Med; 21(3): 157-163.
4. 4-Burns, J., Kary. (1996). A new recommendation for physical activity as a means of health promotion. Nurse practitioner; 21(9): 18-28.
5. Schoenbom, CA., Barnes, PM. (2002). Nation again gets failing grade in physical activity. Research report, Women's health in primary care; 5(7): 448-9
6. Wilbur, J., Miller, AM., Montgomery, A. (1998). Chandler P. Women's physical activity patterns: Nursing implications. JOGNN; 27(4): 383-92.
۷. نوایی نژاد، شکوه (۱۳۷۲). ورزش دختران در مدارس و تنگناهای موجود در راه توسعه آن. خلاصه مقالات کنگره علمی ورزشی مدارس، صص: ۸۹-۹۱.
8. Aitchison, Care. (2001). Gender and Leisure Research: the Codification of Knowledge. leisure Sciences; 23(1): 1-19.
9. Handerson, K.A., Ainsworth T E.B. (2001). Researching Leisure and Physical Activity women of color Issues and Emerging Questions. Leisure Sciences; 23 (1): 23-31.
10. Deem, R. (1982). Women Leisure and inequality. Leisure Studies; 1: 29-46.
11. Dixey, R., Tallbot, M. (1982). Women leisure and bingo, Trinity and all saints college leeds.
12. Handerson, KA.D., Stalcker, Taylor, G. (1998). The Relationship Between Barriers to Recreation and Gender- Role personality Traits for women. Journal of Leisure Research; 1: 69-80.
13. Romsa, G., Hofman, W. (1980). An application of nonparametric data recreation research Testing Their opportunity Theory. Journal of leisure Research; 12:321-328.
14. Ehsani, M. (2002). Level of participation of women in Iran and leisure constraints. L.S.A. conference. Leisure: Our common Wealth? July, Perston, Manchester, England.
15. Searle, M.S., Jackson, E.L. (1985). Recreation and nonparticipation and barriers to participation considerations for management of recreation delivery system. Journal of Recreation and Park Administration; 3:23-35.
16. Ehsani, M., Hardman, k., Carrol, B. (1996). A comparative study of leisure coxstrmint Factors on the sporting activity English and Iranian students. Annual comparative conference in Tokyo, Japan, Sept.
۱۷. مهدی پور، ع. ر (۱۳۷۲). بررسی تربیت بدنی و ورزش در گذران اوقات فراغت دانشجویان پسر دانشگاه‌های تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه تربیت مدرس.

۱۸. عتیقه چی، (۱۳۷۴). بررسی نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دختر دانشگاه‌های زنجان با تاکید بر نقش تربیت بدنی، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
19. Ehsani, M. (2001). Leisure constraint factors on the recreational sporting activities of participants and non-participants L.S.A. conference Journeys in Leisure London, England.
۲۰. عابدین زاده آستارایی، نو (۱۳۷۰). بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان دختر دبیرستانی منطقه ۱۷ آموزش و پرورش تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
۲۱. نیکپور، صغری؛ رحیمی‌ها، فهیمه و حقانی، حمید (۱۳۸۵). مقایسه وضعیت فعالیت‌های ورزشی زنان و مردان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی - خدمات درمانی ایران. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران، دوره سیزدهم، شماره ۵۲.
۲۲. احسانی، محمد و عزب دفتران، مریم (۱۳۸۲). بررسی عامل‌های بازدارنده مشارکت فعالیت‌های ورزشی دختران دانشجو، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان. فصلنامه المپیک، سال یازدهم، شماره ۳ و ۴ (پیاپی ۲۴).
23. Eyler, A., Brownson, R., King, A. Brown, D., et al. (1997). Physical activity and women in the United States: An overview of health Prevalence. and intervention opportunities. *Women and Health*; 26: 27 - 50.
24. Kenyon, G. S., and McPherson, B. D. (2001). Becoming involved in physical activity and sport: A process of socialization. In *Physical Activity: Human Growth and Development*, ed. G. L. Rarick; 303 - 332.
25. Sallis, J.F., Hovell, M. F., Hofstetter, C. R. (1999). Predictors of adoption and maintenance of vigorous physical activity in men and women. *Preventive Medicine*; 21: 237 - 251.
26. Snyder, E., Spreitzer, E. (1983). *Social Aspects of Sport*. Prentice - Hall, Englewood Cliffs, N. J. 89.
27. Spreitzer, E., Snyder, E. (1996). Socialization into sport: An exploratory path analysis. *Research Quarterly*; 47: 238 - 245
28. Shaw, M. S., Dawson, .D (2001). Purposive leisure: Examining Parental Discourses on Family Activities, *Leisure sciences*; 23 (4): 217-231.
29. King, A., Blair, S., Bild, D. Dishman, R., et al. (1999). Determinants of physical activity and interventions in adults. *Medicine and Science in Sports and Exercise*. 24: s221-s223.

30. Bandura, A. (1997). Social Learning Theory. Prentice - Hall Englewood Cliffs, N.J.
 31. Weiss, M. R. (1993). Psychology effects of intensive sport participation on children and youth: self-esteem.
 32. Anderssen, N., Wold, B. (2001). Parental and peer influences on leisure-time physical activity in young adolescents. Research Quarterly for Exercise and Sport; 63:341-348.
 33. Leslie, E., Owen, N., Salmon, J. Bauman, A., Sallis, J. F., Sing, Kai Lo. (1999). Insufficiently active Australian college students: perceived Personal, social, and environmental influences. Preventive Medicin; 28: 20 - 27.
 34. Rowland, T. W., Freedson, P.S. (1994). Physical activity, fitness, and Health in children: A Close looks pediatrics; 93: 669 - 672.
۳۵. آذر، عادل و رجب زاده، علی (۱۳۸۱). تصمیم‌گیری کاربردی. تهران: انتشارات نگاه دانش.

